

Erfarna entomologer vet hur viktigt det är att göra anteckningar i fält. Foto: N. Fritzen.

Norrlands entomologiska förening på visit i Österbotten

ANDREAS GARPEBRING, SVEN HELLQVIST & ANDERS NILSSON

Vi var sju stycken förväntansfulla medlemmar i Norrlands entomologiska förening ([NEF](#)) som på fredagseftermiddagen 29 maj 2015 samlades vid färjeterminalen i Holmsund för föreningens första exkursion till utlandet, en helgtur till Österbotten. Vi anlände till Vasa sent på kvällen och togs emot av Niclas Fritzen och Ika Österblad från OA som skulle vara våra guider under helgen.

Efter övernattnig i campingstuga i Vasa hämtades vi på lördagsmorgonen av Niclas och Ika för vidare färd mot Kristinestad. Första anhalt var Tegelbruksbacken strax öster om Kristinestad. Med insektshåvarna redo traskade vi i sakta mak genom hagmarkerna och skogen, ner mot och över Tjock å till Norrfjärdens skogar.

Som vanligt när entomologer är ute tillsammans blev det en tämligen utspridd grupp, var och en med fokus på sin speciella favoritgrupp bland insekterna eller sin favoritmiljö. Särskilt intresserade var vi förstas av att finna sådant som saknas i Västerbotten. Våren i Umeåtrakten hade varit seg; kylig och regnig och så även i Österbotten. Trots att vädret vid besöket var ganska behagligt med åtminstone tidvis skinande sol, var relativt få insekter i farten. Vid Tegelbruksbacken fångades dock några individer av vapenflugan *Odontomyia argentata* på de blommande häggarna.

Flugan är i Sverige en ganska ovanlig art som är känd norrut bara till Uppland-Dalarna. I hagmarken fann vi också den egendomliga dansflugan *Rhamphomyia vesiculosa* vars hanar har groteskt förstörade penisar, nästan lika stora som resten av bakkroppen, även denna fluga en ganska ovanlig art i Sverige. En annan ny bekant-skap bland dansflugorna var *Rhamphomyia anomalipennis* som håvades i lövskogen närmare ån. Minerarflugan *Selachops flavocinctus*, som utvecklas i vasstarr (*Carex acuta*), togs också här, en fluga som vållade stora artbestämningsbesvär då den inte alls ser ut som andra minerarflugor.

I skogen gladdes vi särskilt åt att få se lämningar efter flygekorrar vars orange-färgade små bajspelletsar hittades vid basen av några aspar – vi hade inte hittat dem själva utan hjälp från våra guider. Bland skalbaggar fångades ett flertal arter som i Sverige främst har sydlig utbredning eller åtminstone är sparsamma i övre Norrland, exempelvis bladbaggen *Bruchus atomarius*, spetsviveln *Eutrichapion ervi*, vivlarna *Phyllobius pyri* och *Rhinoncus pericarpus*, sammetsknäpparen (*Actenicerus sjalenticus*) och småknäpparen *Trixagus dermestoides*. Den sistnämnda utgör möjligen även nytt provinsfynd för Ostrobotnia australis.

På leriga stränder vid Tjock å flög flera individer av den i Sverige nordliga stylt-flugan *Hydrophorus brunnicosus*. Här sågs också vattenbaggar *Hydraena britteni*,

Småknäpparen *Trixagus dermestoides* (t.v.) som påträffades i Kristinestad har i Sverige främst sydlig utbredning (foto: Janet Graham, [CC BY 2.0](#)). Detsamma gäller bred dyklöpare (*Oodes helopioides*) (mitten) och fuktbaggen *Telmatophilus typhae* (t.h.), som hittades på Björkö i Korsholm (foto: Udo Schmidt, [CC BY 2.0](#)).

Anacaena lutescens, *Laccobius minutus*, *Helophorus granularis* och *Helophorus strigifrons* samt bladbaggarna knappsävsbock (*Donacia thalassina*) och guldrörbock (*Donacia bicolora*). Den sistnämnda arten har i Sverige påträffats som nordligast i Hälsingland. På strandängarna vid ån hittades också svampsländan *Sisyra nigra* som utvecklas som rovdjur på svampdjur i sötvatten.

Efter lunch i Kristinestad begav vi oss till Storgräspotten vid Bötombergen, den klassiska lokalen för den ytterst sällsynta klätterväxten sibirisk klematis (*Clematis alpina* ssp. *sibirica*, som tydligen enligt våra guider heter sibirisk sippranka på finlandssvenska och på finska siperiankärhö). Fascinerande att se hur granarna var helt draperade av klematisen. I den frodiga granskogen växte också vårärt (*Lathyrus vernus*), ytterligare en art som saknas i Umeåtrakten. Vid vägkanten håvades en hane av daggflugan *Lordiphosa hexasticha* – första fyndet i Finland för denna fluga som nyligen även påträffats som ny för Sverige. Arten har under de allra senaste åren också noterats från några lokaler i Åbotrakten.

Under söndagen exkurerades det ute på Björkö, en större ö i Korsholms skärgård som har fast landförbindelse via ett par broar. Här besöktes först ett område med betade havsstrandängar kallat Bodvattnet. Det var inte bara det somriga vädret som gav oss känslan av att vi befann oss på betydligt sydligare breddgrader: vackert restaurerade gamla sjöbodar, välhåvade strandängar och lummiga lövskogar gjorde att naturen påminde mycket lite om den karga Västerbottenskusten. Känslan av att befinna sig långt söder och öster om Västerbotten förstärktes på ett nästan surrealistiskt vis när så plötsligt en härfågel började spela upp bland träden ovanför strandängarna!

På Bodback samlades främst vattenlevande skalbaggar – dykarna *Agabus ?unguicularis*, *Hydroporus angustatus*, *H. tristis*, *H. neglectus*, *H. erythrocephalus*, *H. striola*, *Rhantus frontalis* och *Hydaticus aruspex*, småpalpbaggen *Ochthebius minimus* samt palpbaggarna *Cercyon marinus*, *Enochrus fuscipennis*, *E. coarctatus*, *E. affinis*, *E. testaceus*, *Helochares obscurus*, *Helophorus granularis* och *Hydrobius fuscipes*. Då en ensam hona av *Agabus unguicularis* togs, fanns en liten tvekan kring identiteten, och det skulle kunna vara den vanliga *A. affinis*. Men vi vill ändå flagga för arten så att någon kanske håvar in en hane i Bodback för säker artbestämning. På svenska sidan föreligger norr om Gästrikland endast ett äldre isolerat fynd från Vitåfjärden i Norrbotten. Fyndet av palpbaggen *Helochares obscurus* är intressant då arten på svenska sidan endast påträffats ute på Holmöarnas södra delar, men aldrig på fastlandet. Samma förhållande kan gälla *Ochthebius minimus*, som tidigare varit sammanblandad med den i Norrland vanligare *O. alpinus*.

Slutligen besöktes även våtmarkerna och strandskogarna i Svedjehamn. Här har man byggt ett stort besökscenter för Kvarkens världsarv med bland annat ett gigantiskt utsiktstorn i form av ett saltkar från vilken man får en storslagen utsikt över skärgårdslandskapet, allt finansierat av EU-medel. Förutom att begrunda utsikten letade vi bland annat vattenbaggar och jordlöpare i området. Här noterade vi dykarna *Agabus affinis*, *Hydroporus angustatus*, *H. striola*, *Ilybius guttiger*, *I. subtilis*, *Rhantus grapii*, *Noterus crassicornis*, småpalpbaggen *Hydraena britteni*, palpbaggarna *Cercyon convexiusculus*, *Coelostoma orbiculare*, *Enochrus coarctatus*, *E. testaceus*, *E. fuscipennis* och *Hydrobius fuscipes* samt fuktbaggen *Telmatophilus typhae*. Till de mer intressanta fynden hör ett par exemplar av jordlöparen bred dyklöpare (*Oodes helopioides*) som trampades fram i flytande sjök av vitmossa och håvades in med tesa. Arten har i Sverige en klart sydlig utbredning med spridda fynd upp till Medelpad men med gamla fynduppgifter från Norrbotten. I Finland är den betydligt mer spridd med fynd från de flesta faunaprovinser utom de nordöstligaste – men med det undantaget att det tidigare verkar ha saknats fynd från just Oa! Grävdykaren *Noterus crassicornis* är mycket sporadiskt förekommande på svenska sidan och aldrig funnen i någon havsvik i Västerbotten. Även *Telmatophilus typhae* förtjänar att nämnas då de norrländska fynden av arten är mycket fåtaliga.

Avslutningsvis passade vi på att njuta av en vackert utfärgad hane av videsparv som satt och sjöng i ett videsnår vid vattnet. En företeelse som för bara något decennium sedan var vardagsmat även på den västra sidan Kvarken – men med artens kraftiga tillbakagång verkar numera alla kustnära häckplatser för arten vara utgångna i Sverige. Bara ännu ett litet bevis på att bra mycket ändå verkar vara bättre i vårt östra grannland.

Folke Gabrielsson har vevat runt med vattenhåven i pölen och tömmer innehållet i vannan. Följde det med några intressanta vattenbaggar?

Foto: Anders Nilsson.

